

Çobanların Tanrısı: PAN

Çobanların, bilgeliğin, kırların ve cinsel gücün - bereketin tanrısı Pan, hüzünlü bir mitolojik öyküye sahiptir. Ancak Pan'ın günümüzdeki yansımaları nedense olağanüstü boyutta olumsuzdur. Çağdaş tıbbın da ilgi alanında bulunan "Panik" kelimesi Pan kaynaklıdır. Yine, özellikle Hıristiyan dini kültüründe şeytan tarifleri Pan ile neredeyse birebir aynıdır.

Özellikle şeytan ile özdeşleşmesinin tam nedeni belli değildir ama şeytan, keçi ayağını, boynuzunu ve sakalını Pan'a borçludur. Oysa gerçek Pan, müzisyen ve insanları tanrılardan daha çok seven bir tanrıdır.

Pan, Hermes'in, dağlarda, sularda yaşayan güzel yarı tanrı kadınlar olan bir Nympha'dan doğan oğludur. Doğar doğmaz "peri" annesi oğlundan o kadar utanmıştır ki, bu keçi boynuzlu, keçi ayaklı ve keçi sakallı oğlunu yüksek bir kayalık tepeye bırakır. Burada ölmeyip hızla büyüyen yarı tanrı Pan, dağlarda yaşayan canlılara, çobanlara bakarak büyür ve mutlu bir hayat sürmeye başlar. Ancak babası Hermes, çirkin de olsa oğlu olan Pan'ın bir tanrı olduğunu hatırlar ve ona iyilik yaptığını düşünerek Olympos'ta diğer tanrılar ile tanıştıdır. Ancak, beklendiği gibi bir süreç yaşanmaz ve tanrılar Pan ile alay ederler. Buna içerleyen Pan asla bir daha tanrıların yanına gitmemeye karar verir ve çok sevdiği kırlara, kayalıklara, çobanların yani ölümlülerin arasına yeryüzüne döner.

Pan'ın en ünlü hikayesi ünlü sanatçı Zamfir'in performansı ile bütün dünya tarafından tekrar hatırlanan "pan flüt" veya "Syrinx" ile ilgilidir. Syrinx aslında çok güzel bir ölümlü kızın adıdır. Pan aşık olduğu Syrinx'i elde etmeye çalışır ama tahmin edilebileceği gibi şansı hemen hemen hiç yoktur! Bir gün, Syrinx'in peşine son derece kararlı ve ısrarlı bir şekilde düşer. Syrinx büyük bir korku ile kaçmaya başlar.

Pan'ın genç kadını kovalarken çıkardığı sesler o kadar korkunçtur ki, Syrinx çok büyük bir korkuya kapılır. Nihayetinde Ladon nehrinin kıyısına gelen Syrinx, Pan kendisini tam yakalayacağı sırada nehir tanrılarına yalvararak kendini sulara bırakır. Çenç Syrinx'in bedeni sazlara dönüşür. Pan da üzüntü içinde bu sazlardan farklı uzunluklarda parçalar keserek bir flüt yapar. O günden sonra insanlar, ne zaman bu flütten çıkan güzel müziği işitseler Pan'ın aşkının hüznüyle flüt çaldığını bilirler.

Pan'ın Syrinx öyküsünde geçen ve ölesiye korkuyu yaratan çığlığı, bazı mitolojik öykülerde eğlenmek amacıyla sürüleri ve çobanları korkutmak için de attığı söylenir. Bu çığlık öyle korkutur ki, duyanların eli ayağı kesilir ve ölesiye korkarak dengelerini kaybederler. Bu söylenceler bugün "panik" olarak tanımlanan ruh halinin isim babasıdır.

Pan, mitolojik öyküler kadar az da olsa yaşanan mitoloji-felsefe kesişmesinin de taraflarından biridir. Socrates'in Pan'a ibadet ettiği söylenir. Diğer kesişme ise, ünlü filozof Aristoteles ile ilgilidir.

Zenginler ve aristokratlar tarafından çok sevilen Aristoteles'in ünü o kadar yayılmıştır ki, Lise Bahçeleri olarak bilinen dersleri dinleyicilerle dolup taşmaktadır. Pan da gizlice bir dersi dinler. Aristoteles, tanrılar tarafından her 100 kişiden 10'unun soylu ve ayrıcalıklı yaratıldığını, geriye kalan 90 kişinin de sırf onlara hizmet etmek için köle olarak yaratıldığını söylemektedir. Tanrıları zaten sevmeyen Pan, bu dersi de dinleyince iyice öfkelenir ve kölelerin efendilerine olan öfkelerini isyan duygusuna dönüştürür. Fakat bilici tanrı Pan, gün gelip o soylu asalakların soylarının bu kölelerce tümenden kurutulacağını bildiği için de Aristoteles'e güler geçer. □